

Domáci glasovi

Stev.19.

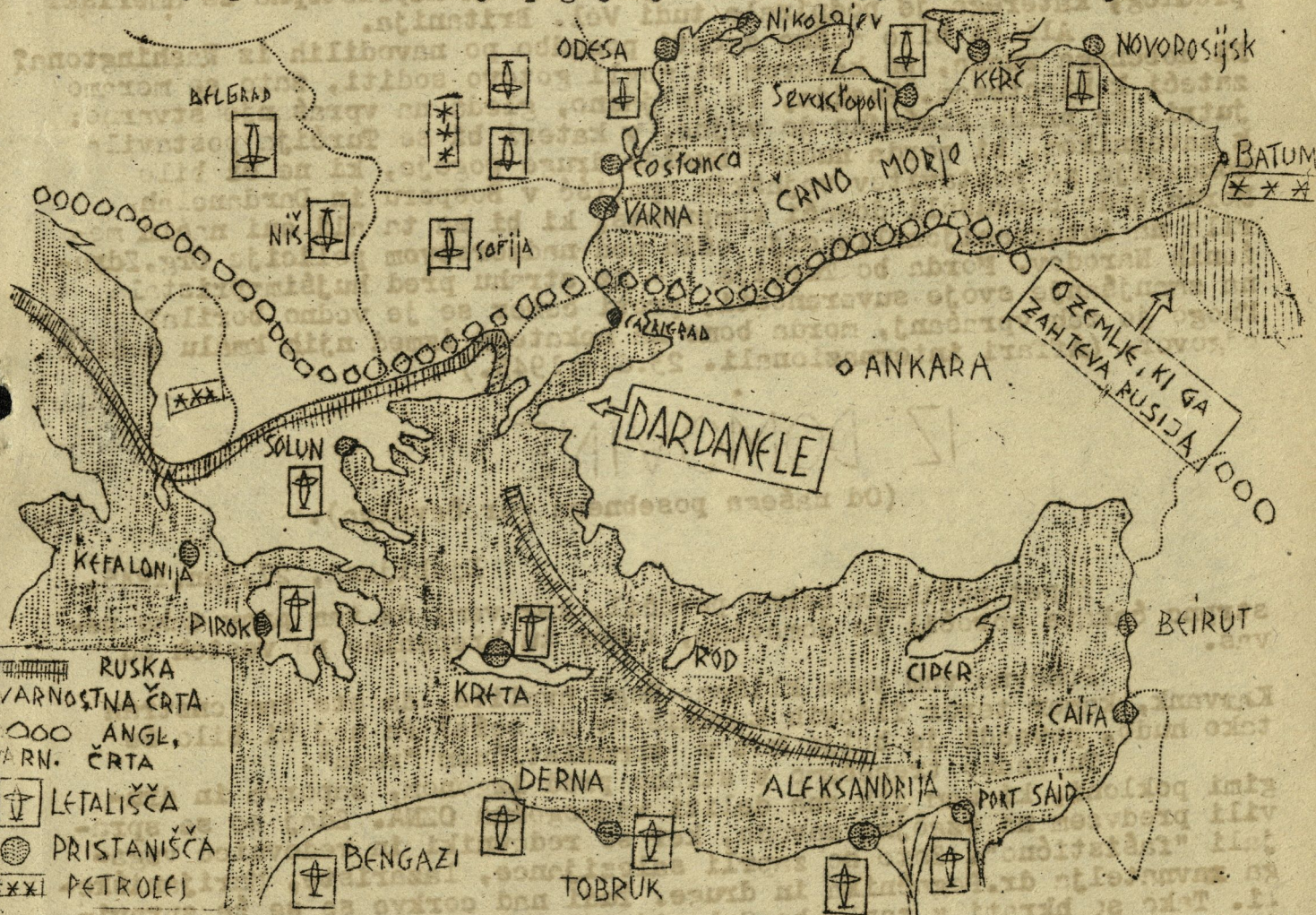
Lienz, sobota 2.februarja 1946.

Leto 2.

ALI BO RUSIJA PRODRLA V SREDOZEMLJE ?

Že v septembru 1939 je Rusija skušala doseči od tedanjega turškega zunanjega ministra Saradžogluja, da se ji prepusti posebne pravice nad morskimi ožinami (Dardanelami). Takrat se je Turčija le s težavo izmuznila pritisku iz Kremlija. Med vojno se položaj ni spremenil, toda po malem se je pričelo opažati ohlajanje odnosov med tema dvema deželama, ki sta bili zvezani z dvajsetletno prijateljsko pogodbo. Pogodbe niso obnovili in ko se je končala vojna s porazom Nemčije, je bila ena prvih diplomatskih potez zmagoslavne Rusije, da je v preteklem juniju zahtevala od Ankare revizije v naslednjih štirih točkah: a) odstop obmejnih ozemelj v Karsu in Ardahanu, b) notranja demokratizacija vladanja v kemalistični republiki, c) potreba po spremembi trakijskih meja v korist Bolgarije, tako, da dobi Bolgarija izhod na Egejsko morje skozi helensko Trakijo, d) ustanovitev neke vrste rusko-turškega kondominija nad morskimi ožinami, pri katerem bi imela Rusija pravico izvrševati policijo v tem pasu in imeti tam vojaška oporišča.

Tej zadnji točki moramo posvetiti največ pozornosti. Ruska zahteva je prekoračila meje pogajanj iz leta 1833. Moskva se je iz

vojn naučila, da lahko ona država, ki poseduje morske ožine, iste zapira in odpira po svojem prevdanku, neodvisno od mednarodnih obvez. Zato zahteva, da se vprašanje reši na vojaško političnem polju z

obojestranskimi obvezami, ki bodo za stalno zavarovane z njenimi lastnimi vojaškimi silami v pasu morskih ožin. Turčija pa s svoje strani smatra, da bi pomenil sprejem ruskih zahtev popolno podležnost sopogodbenu, ker bi izgubil ne samo nadvlado, ampak vsako samostojnost gibanja na mednarodnem polju: bilo bi podložništvo, katerega se ne more podvreči.

Stališče, ki ga zastopa Ankara, je, da je vprašanje ožin mednarodno in ne tako, ki bi se dalo obravnavati in rešiti s kupčijo med dvema. Montreuška pogodba se lahko znova pregleda, toda pri mizi, pri kateri bodo sedele vse podpisnice razen onih, ki so zaradi poraza v tej vojni zapostavljene. Ko je Turčija tako natančno preučila politični značaj vprašanja, se je dejansko podala pod pokroviteljsko vodstvo obeh anglosaksonskih velesil in je vse svoje diplomatično prizadevanje usmerila za tem, da si pridobi njuno solidarnost, v svojih odnošajih do Moskve pa je zavzela popolnoma pasivno zadržanje.

Ni dvoma, da so Združene države in Vel. Britanija istega mnenja kot Ankara in da so zaskrbljene zaradi ruskih zahtev, na splošno se pa v razmerju do Moskve ne morejo zakopati v absolutno in negativno opozicijo. Washington je prvi poskušal prodreti v Kremeljev molk, v ta težki in globoki molk, ki je postal bolj preteč kot pa vesti, ki krožijo o kopičenju ruskih čet na bolgarskem ozemlju. Skušal je prodreti z novim načrtom, po katerem bi nova pogodba o morskih ožinah dala pravico prehoda za bojne ladje onih držav, ki leže ob Črnem morju (t.j. Rusiji), med tem ko v Črno morje tuje ladje ne bi smele. Sveda bi bile take obveze zavarovane po Organizaciji Združenih narodov. Moskva je ostala neprodorna in nepristopna za ameriški predlog, katerega je podpirala tudi Vel. Britanija.

Ali bi bilo možno začeti pogodbo po navodilih iz Washingtona? Ni nobenega znaka, po katerem bi mogli gotovo soditi, zato se moramo zateči k hipotezam. Rusija, to je jasno, gleda na vprašanje stvarno: jutri, če pride slučajno do vojne, v kateri bi se Turčija postavila k zaveznikom, bi morda nudila Rusiji druge pogoje, ki ne bi bile koncesije za postavitev vojaških oporišč v Bosporu in Dardanelah. Morda bodo poskušali doseči kompromis, ki bi na ta ali oni način merila na internacionalizacijo ožin pod nadzorstvom policije Org. Združenih Narodov. Morda bo Turčija - iz strahu pred hujšim - pristala na zmanjšanje svoje suverenosti, proti čemer se je vedno borila? Mnogo je teh vprašanj, morda bomo na nekatera izmed njih kmalu dobili odgovor. (Affari internazionali. 23.dec.1945.)

IZ DOMOVINE

(Od našega posebnega poročevalca).

Ljubljana, 27.jan.1945.

Zopet pošiljam nekaj poročil, ker vem, da tam prav tako nestrpno čakate poročil iz domovine, kakor tu hrepenimo po vesteh od vas.

Ponovno vam vsem kličem: Boga hvalite, da ste tam onstran Kavank, kamor teror Titovih komunistov ne seže! Pa naj bi bilo še tako hudo, povsodi je bolje kot v komunističnem "raju".

Tu vedno trepečemo v strahu pred izgonom, zaporom in drugimi pokloni, ki nam jih zna deliti vsemogoča OZNA. Zdaj so se spravili predvsem na vzgojne zavode, ker so redovniki in redovnice vzgajali "fašistično". Zato so zaprli salezijance, lazariste, Marijaniškega zavratelja dr.Pogačnika in druge. Tudi nad cerkve so se že spravili. Tako so hkrati z zaplenbo Salezijanskega mladinskega doma na Kodeljevem zaprli tudi cerkev sv.Male Terezike na Kodeljevem.

Toda nikar ne mislite, da vero in Cerkev preganjajo! Samo reakcija je zmožna trditi kaj takega.

Priloga: spater notredank v Smihelu pri Novem mestu so ob-

sodili na 8 let zapora. Cerkvenega lista "Oznanila" so izšle le štiri številke. Niso ga prepovedali, a zmanjkalo je zanj papirja. Ko pa v cerkveni krogi zaprosili, da bi smel list še izhajati, češ da bodo sami poskrbeli za papir, so zagrozili s preiskavo, da doženejo, kaj in kje skriva neprijavljen papir in ga tako "ljudstvu" odteguje.

Na debelo zapirajo tudi svoje. Če kdo le malo drugače misli kot partija, se ga takoj iznebjijo. Razumljivo, da se ljudi pošlašča obup. V Novem mestu se je v ječi obesil bivši narodni poslanec dr. Režek; dr. Červinka, ki je sam bil v hosti, se je pa v ječi - ustrelil. Ljudje so pa mnenja, da so prvega obesili oni in prav tako drugega ustrelili. Le kako namreč bi se mogel jetnik sam ustreliti?

Brezbožno komunistično divjanje je večini zaslepljenecv odprlo oči, tako da je danes skoro že vse prebivalstvo proti njim. Le še pravi partijci vztrajajo v svoji trdovratnosti. Božja previdnost pač vse najbolje vodi. Kakšna je bila Ljubljana pri vašem odhodu! In kaj nam bi bilo pozneje početi s skoro 80% Ljubljančanov, ki so bili proti nam? Ali naj bi jih pobili? Preselili? Zdaj spreledujejo in polagoma postajajo najhujši protikomunisti. Marsikak ljubljanski magnat, ki jih je prej na debelo zalagal, se zdaj ko so ga zaprli in mu zaplešili vse premoženje, ker sam ni dovolj zdajal, bridko kesa, da je bil tako kratkoviden in je sam vzdrževal svoje krvnike.

Tu vlada zdaj ulica: nekaj propadlih žensk, par delomaznežev in mularija. Ta kriči po ulicah in kogar zahteva, aretirajo in izročijo "ljudskemu sodišču", ki ga zopet sestavljajo isti kričači.

Isto se godi po drugih večjih krajih. Tako je pred kratkim poulična drhal pod vodstvom pleskarja Bratuša razgrajala po Novem mestu in vpila proti vsem večjim trgovcem - samim OF-arjem! - in vse so zaprli ter obsodili. Tudi pred kapitelj se je spravila in demonstrirala proti proštu Cerinu, vendar pa njega dozdej še niso aretirali.

V Ljubljani poulična drhal zadnje čase najbolj demonstrira proti cerkvenim predstavnikom. Sentjakevskega župnika Arnejca - po rodu je Korošec - so celo s kamenjem obmetavali. Zdaj je na zahtevo pouličnih kričačev zaprt.

Svojce beguncev nagovarjajo, naj vam pišejo in vas vabijo domov, češ da se vam ne bo nič zgodilo. Ta in oni res nasede takim vabilom pa se vrne. Kako partizani take obljube držijo, pa kar sami vprašajte g. Mejača, ki je bil med vami na Koroškem, a se je na njih vabilo vrnil. Zdaj je najbrže zopet med vami. Vsaj od tu so ga izgnali. Ostalo vam sam lahko pove.

Tudi kak duhovnik je še tako naiven, da komunistom verjame. Tako n.pr. se je dal preslepiti Lazarist g.dr. Jakob Žagar in se je vrnil iz Italije. Le kaj si je mislil, da je prišel nazaj!? Da bo tu mogel kaj dobrega storiti? Ko pa še ti, ki so tu, ne smejo delovati! - Aretirali so ga takoj na glavnem kolodvoru v Ljubljani, ko je stopil iz vlaka, in zdaj v ječi spoznava lažnivost komunističnih obljub.

V januarju so izdali dvojne živilske nakaznice, ene rdeče za svoje ljudi, druge črne za nas "reakcijo". Druge razlike pri tem ni kot ta, da izdajajo živila naprej na rdeče karte, na črne pa le, če še kaj ostane.

Poročnika Guština Franc so obsodili na smrt, potem pa pomilostili na 20 letno ječo. Nadporočnika Rataj in Pelko Franc, (ki se je vrnil iz Dachaua) čakata v novomeških zaporih na obsodbo. Generala Rupnika so odpeljali v Belgrad. Pravi, da noče nič govoriti in ne jesti. Hrano mu s silo vlivajo po cevki. - Podpolkovnik Peterlin in ostalih 16, ki so jih pred božičem obsodili na smrt, so še vsi živi. V ječi jih je obiskala anglo-amriška komisija. Od tedaj so vsi dobre volje.

Predvčerajšnjim se je pripeljal v Ljubljano novi papeški nuncij za Jugoslavijo. Ko blisk je šla novica po vsej Ljubljani.

Včeraj je imel v stolnici sv.mašo. Cerkev seveda nabito polna! Popoldne se je odpeljal v Zagreb in Belgrad. Pravijo, da se zelo zanima, kako postopajo s Cerkvijo in duhovščino.

V vrstah partizanov samih postaja vedno večje nezadovoljstvo. Vsi tisti, ki so šli v partizane iz narodnostnih namenov, da bi se borili proti okupatorju in ne zato, da bi Komunistični partiji pomagali na vladq se zdaj na tihem organizirajo in čakajo ugodnega trenutka, da se upro. Že zdaj mnogi partizani odhajajo v gozdove. Pred 14 dnevi je okrog 200 takih napadlo Ig in ga zavzelo. Umaknili so se šele, ko so prišle čete iz Ljubljane.

Te dni so zaprli nekega majorja OZNE, ker je izdajal reakcionarjem dovoljenja za v Trst. Seveda partizani tudi v lastnih vrstah precej čistijo, ker res ne vedo, kdo med njimi je še zanesljiv in kdo ne.

Mihajlovičev pokret na jugu se širi. Jajce je padlo. Pomlad ni več daleč. Takrat pa bomo videli, ali je Jugoslavija komunistična, ali ne.

TUDI TO "INOZEMSKA DRHAL"

"Volkszeitung" in "Neue Zeit" sta 30.januarja objavila sledeči članek:

"Pred kratkim smo poročali o roparskem napadu zakrinkanih roparjev pri posestniku Willibald Blasge-ju v Papra, občina Weiern. Kakor smo zvedeli, so povpraševanja orožnikov iz Feldkirchna pripeljala do aretacije te roparske skupine. Aretirali so natakarja Ernsta Edlingerja, H.A.Mathiesa Winklerja in kovaškega vajenca Franca Lipniga. Vsi imenovani stanujejo v Feldkirchnu. Razen tega se je udeležila tega podviga žena sodnega uradnika Marija Winkler in to v toliko, da je shranila naropani plen in da je tudi del ukradenega mesa spekla. Zato so tudi njo aretirali. Nadaljne poizvedbe so pokazale, da so to isti, ki so 7.januarja izvršili roparski napad pri istem posestniku. Prav tako so ti "junaki" ukradli v decembru 1945 v Waierna eno ovco, pri nekem gostilničarju pa šest kokoši. Blago, ki je bilo naropano pri posestniku Blasge iz Papra, so večinoma že našli."

Kaj bodo pa na to rekli tisti, ki vpijejo, da so vseh ropanj krivi "inozemski fašistični banditi"?

V LJUBLJANI so bili pred kratkim obsojeni sledeči duhovniki: dr.Peter Križaj (smrt na vešalih); Anton Cerkovnik (smrt z ustrelitvijo); Anton Petrič (15 let ječe); p.Alfonz Klemenčič (20 let ječe); p. Jože Šavora (12 let ječe); Henrik Gorican (12 let ječe); Mirko Bartol (9 mesecev ječe); Ivan Sitar (3 leta prisil.dela); Jožef Ogrinc (2 leti prisil.dela) in Franc Brulc na 1 leto prisil.dela.

POGRESAJO sledeče duhovnike: 13 domobranskih kuratov (Jenko, Remškar, Frelj, Zorman, Kerč, Klovs, Pezdir, Kunstelj Franc, Sink, Šar, Polda, Mavec, Trček) in Ivana Kovata, ki je izginil že v maju iz Zborov v Novem mestu in ni o njem nobenega sledu.

VESTI IZ LJUBLJANE. - "Za božič smo imeli praznovanje po vseh družinskih tradicijah: Jalslice, drevesce, polnočnico. Mi slili smo na vas, pa je šlo brez joka. Radi bi vam pomagali, a kako? Ne dobimo prav ničesar, niti sukanca ne, ker smo reakcionarji in ne zaslužimo drugega, kot da paginemo. Pred božičem sta prišli k nam gospa L.in Marija, ki so ju pregnali iz stanovanja in jima nakazali stanovanje brez kuhinje in brez počti. V Šiški ni šole in sestre se morajo preživljati s šivanjem copat in s prejo... Vi tam zunaj več zveste, kako se svet suče. Mi smo kakor v ječi in zvemo samo to, kar se zdi našim umnim oblastnikom treba."